

POHJOIS-SAVON LIITTO
Regional Council of Pohjois-Savo

Kuntien toimintaympäristön muutokset ja muutosten vaikutukset kuntien talouteen

Kuntien toimintaympäristön muutokset ja muutosten vaikutukset kuntien talouteen

Pohjois-Savon liiton kuntataloustyöryhmä teki Pohjois-Savon kunnille ja kuntayhtymille kyselyn palvelutarpeen ja palvelujen kysynnän muutoksista ja muutosten vaikutuksista kunnan/kuntayhtymän talouteen. Vastaukset saatiin 20:sta Pohjois-Savon kunnasta ja Savonia-amk:sta. Samassa yhteydessä tiedusteltiin kuntien ja kuntayhtymien varautumista oman henkilöstön eläköitymisiin vuoteen 2015 mennessä. Tässä raportissa kunnilta saadut vastukset on koottu kyselylomakkeen mukaisessa asiajärjestyksessä. Kuntien vastuksia on yhdistelty ja vastauksista on pyritty löytämään ja kuvaamaan keskeiset linjat ja kehityssuunnat.

Sisältö:

1. Kuntanne/kuntayhtymänne tuottamat palvelut ja palvelutarpeen muutokset	3
1.1 Arvioikaa, millä toimialoilla kuntanne tuottamissa palveluissa tapahtuu suurimmat muutokset v. 2011 sekä 2012-2015 (ml. yhtiöittäminen, liikelaitokset, ostopalvelut jne.).....	3
1.2 Kuntayhteistyön kehittäminen: minkä kuntien kanssa ja missä palveluissa	4
2. Kuntatalouden eräiden tulojen ja menojen keskimääräinen kasvu 2011-2013	4
2.1 Verotulojen arvioidaan kasvavan 2,1 %/v	4
2.2 Väestön eläköityminen leikkaa kunnan verotuloja	4
2.3 Valtionosuuksien arvioidaan kasvavan noin 2,4 % vuosittain	4
2.4 Maksujen ja taksojen kasvuennusteet 1 – 5 %/vuosi.....	4
2.5 Toimenpiteet, joilla vaikutetaan kunnan verotulojen sekä maksujen ja taksojen kehitykseen	5
2.6 Valtiolta ei lisävelvoitteita kunnille.....	5
2.6.1 Jäteverosta ja pääomaverosta osa tuloutettava kunnille	5
2.6.2 Valtionosuusjärjestelmän kannustavuutta tuottavuuden parantamiseen on lisättävä	5
2.7 Kuntien menojen kehitys	5
2.8 Erikoissairaanhoidon menot kasvavat 4,2 % vuosittain.....	5
2.9 Opetustoimen menojen vuotuinen kasvu 2,4 %	5
2.10 Muiden toimialojen (esim. yleishallinto, tekninen toimi) vuotuinen kasvu 2,2%	6
2.11 Aktiivinen elinkeinopolitiikka ja tonttien tarjonta strategisia vahvuuksia	6
2.12 Kunnat investoivat peruspalvelutuotantoon	6
3. Mitä muita toimenpiteitä pitäisi Pohjois-Savossa kuntasektorilla mielestänne tehdä?	6
3.1 Kunnilla valmius kuntaliitoksiin, mutta ilman pakkoa	6
3.2 Kuntien ja kuntayhtymien varautuminen henkilöstön eläköitymiseen vaihtelee	7

1. Kuntanne/kuntayhtymänne tuottamat palvelut ja palvelutarpeen muutokset

1.1 Arvioikaa, millä toimialoilla kuntanne tuottamissa palveluissa tapahtuu suurimmat muutokset v. 2011 sekä 2012-2015 (ml. yhtiöittäminen, liikelaitokset, ostopalvelut jne.)

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala

- Iisalmen, Kiuruveden, Vieremän ja Sonkajärven kunnissa suurin toiminnallinen muutos tapahtui sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla, kun **Ylä-Savon Sote-kuntayhtymä** aloitti toimintansa v. 2010 alusta.
- Kahdeksan Pohjois-Savon kuntaa valmistautuu Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri **Kysterin** liikelaitoksen toiminnan käynnistymiseen v. 2012 alusta
- Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialoilla **ostopalvelut kasvavat** mm. perhehoidossa, vanhuspalveluissa, päivähoitossa, lääkäripalveluissa sekä teknisessä toimessa.
- Kuopion uusi palvelualueisiin jaettu organisaatio aloittaa toimintansa 1.1.2011.
- Sisä-Savon terveydenhuollon kuntayhtymästä irtaantuvat v. 2011 alusta Karttula (kuntaliitos Kuopioon) ja vuonna 2012 Tervo ja Vesanto (Kyster). Suonenjoen ja Rautalammin on ratkaistava terveydenhuollon järjestämisen malli v. 2012 eteenpäin.
- Tuusniemi on v. 2009 alusta perustanut perusterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen Kuopion kanssa. Arvio on, että **viimeistään v. 2013 alusta on koko Sote-toimiala Kuopio-Tuusniemi yhteistoiminta-alueella.**
- **Varkauden seudulla valmistellaan sosiaali- ja terveystoimen yhteistoiminta-alueita, jossa on mukana Varkaus, Joroinen ja Heinävesi.** Todennäköisesti päätös asiasta tehdään keväällä 2011 ja toiminta alkaa v. 2013.
- Siilinjärvi isäntäkuntana tuottaa ympäristöterveydenhuollon palvelut kahdeksalle kunnalle (Juankoski, Tuusniemi, Nilsiä, Kaavi, Maaninka, Rautavaara, Lapinlahti ja Siilinjärvi) v. 2011 alusta.

Opetus- /Sivistystoimi

- Opetustoimen toimialalla Kaavin yläkouluopetus siirtyi 1.8.2010 Juankoskelle (60 % oppilaista).
- Useissa kunnissa jatkuu **kouluverkoston arviointi** ja todennäköisesti joitakin kyläkouluja lakkautuu Pohjois-Savossa v. 2011 ja suunnitelmavuosina.
- Kuopion kansalaisopisto on vuoden 2010 alusta tuottanut Tuusniemen kansalaisopiston palvelut ja Koillis-Savon kansalaisopisto on tuottanut palvelut Nilsiälle, Juankoskelle, Kaaville ja Rautavaaralle 1.8.2010 lukien; lisäksi Koillis-Savossa tehdään seutukirjastoeselvitystä.
- **Savonia-ammk:ssa on menossa osakeyhtiöittämisselvitys, joka on valmis v. 2011 alussa.** On mahdollista, että v. 2013 alusta ammattikorkeakoulu Savonia on osakeyhtiömuotoinen.

Muut toimialat ja tukipalvelut

- Kuopion kaupunki valmistelelee seudullisen **hankintatoimen yhtiöittämistä** v. 2011 alussa.
- **Kunnossapitopalvelut liikelaitostetaan Kuopiossa v. 2011** alusta niin ikään.
- **Kuopion ateria- ja huoltopalvelujen liikelaitos yhteistyössä Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kanssa valmistellaan toimeenpantavaksi v. 2012 alusta.**
- **Maatalouslomitus yhdistyy Ylä-Savon kuntien osalta v. 2011 alusta Iisalmi isäntäkuntana**
- **Lomituspäivillä mitattuna Suomen suurin lomituspalveluyksikkö eli SydänSavon lomituspalveluyksikkö (17 kuntaa) käynnistyy 2011, isäntäkuntana Maaninka.**

1.2 Kuntayhteistyön kehittäminen: minkä kuntien kanssa ja missä palveluissa

- Talous- ja henkilöstöhallinnon osalta useampikin kunta pohtii yhteistyötä joko **Istekin** tai **Kuhilaan** kanssa, mutta vaihtoehtoina tulevat myös KPK- THH ja KPK-ICT:n palvelut.
- **Kuopion ja ympäristökuntien yhteinen alueellinen rakennuslautakunta ja jätelautakunta** aloittanevat v. 2011 alussa.
- Kuopio tuottaa maaseutupalvelut Suonenjoen kaupungille ja Tervon kunnalle v. 2011 alkaen.
- **Lapinlahden ja Varpaisjärven sekä Kuopion ja Karttulan kuntaliitokset toteutuvat 1.1.2011 alkaen.**
- **Siilinjärven ja Maaningan kuntaliitostavoite on v. 2013 alusta**
- Leppävirran strategian mukaisesti Leppävirta on itsenäinen laajenevan Kuopion kaupunkiseudun kunta, joka toimii yhteistyössä myös Varkauden talousalueella.
- **Ympäristöterveydenhuollossa aloittaa 1.1.2011 uusi, laaja yhteistoiminta-alue, johon kuuluu Siilinjärvi, Maaninka, Lapinlahti, Kaavi, Tuusniemi, Juankoski, Nilsinä ja Kuopio. Toisen ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen muodostaa Sisä-Savon ja Pielaveden ja Keiteleen kunnat**
- Vuoden 2010 alusta käynnistyi **Siiliset** (Siilinjärvi, Maaninka, Nilsinä) sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta-alue Siilinjärven kunnan toimiessa isäntäkuntana.
- Savonia-amk:n kuntayhteistyön painopisteet ovat jatkossakin Kuopiossa, lissalmessa ja Varkaudessa.

2. Kuntatalouden eräiden tulojen ja menojen keskimääräinen kasvu 2011-2013

2.1 Verotulojen arvioidaan kasvavan 2,1 %/v

Pohjois-Savon kunnat arvioivat varovaisesti verotulojen kasvavan n. 2 % vuosittain. Kuntaliitto arvioi kunnallisveron tuoton kasvavan 2,5 % v. 2011 ilman veroprosenttien korotuksia (Huom! Verotulojen kehitykseen vaikuttavat kertaluonteiset tekijät.) Kuntien yhteisöverotuotto on kääntynyt selkeään kasvuun jo kuluvana vuonna. Kuntakohtaiset erot verotulojen vuotuisessa kasvuennusteessa ovat edelleen suuria.

2.2 Väestön eläköityminen leikkaa kunnan verotuloja

Yleisesti ottaen Pohjois-Savon kunnat arvioivat, että kunnan väestön eläköityminen leikkaa kunnallisverotulon kasvua tai vaikuttaa verotulokertymää alentavasti. Verotulojen tasauksen arvioidaan kompensoivan mahdollisia verotulomenetyksiä. Toisaalta väestön väheneminen vaikuttaa enemmän verotuloihin kuin väestön eläköityminen. Niin ikään jatkossa eläkkeet tulevat olemaan isompia kuin aikaisemmin, koska joukossa enemmän työeläkkeen saajia.

2.3 Valtionosuuksien arvioidaan kasvavan noin 2,4 % vuosittain

Kunnat arvioivat valtionosuuksien kasvavan n. 2,4 % vuosittain 2011-2013, vaihteluväli on 1 %:sta 7,5 %:iin. Vuodelle 2011 ennakoitujen valtionosuudet Pohjois-Savon kunnille ovat yhteensä 510,7M€ (v. 2010 valtionosuuksia tuli Pohjois-Savon kunnille 499,6M€).

2.4 Maksujen ja taksojen kasvuennusteet 1 – 5 %/vuosi

Pohjois-Savon kuntien maksutulot ovat olleet koko 2000-luvun ajan n. 10 % vuotuisessa kasvussa. Maksujen ja taksojen osuus kuntien kokonaistuloista on ollut liki komannes. Ne maksut, joissa kunta voi käyttää harkintaa, eivät tuotoltaan ole merkittäviä. Maksujen ja taksojen perusteet keskeisimmiltä osin vahvistaa valtio esim. terveyskeskusmaksut, päivähoitomaksut.

2.5 Toimenpiteet, joilla vaikutetaan kunnan verotulojen sekä maksujen ja taksojen kehitykseen

Verotulojen kasvuun kunta voi vaikuttaa korottamalla veroprosenttia ja kiinteistöveroprosentteja. **Taulukossa 1** on koottu Pohjois-Savon kuntien kunnallisvero- ja kiinteistöveroprosentit vuodelle 2011. **Tärkein tapa vaikuttaa kunnan verotulojen kehitykseen on tavoitteellinen elinkeinopolitiikka ja siihen liittyen asuntotonttien ja asuntojen tarjonta sekä koulutusmahdollisuudet työvoiman turvaamiseksi.** Moni kunta pitää kunnallisveron tasoa jo ennestään korkeana, joten kuntien **mielenkiinto kohdistuu enemmän kiinteistöverotukseen.**

2.6 Valtiolta ei lisävelvoitteita kunnille

2.6.1 Jäteverosta ja pääomaverosta osa tuloutettava kunnille

Kunnat odottavat valtiolta **pidättäytymistä lisätehtävävelvoitteista.** Mikäli lisätettäviä määrätään kunnille lainsäädännöllä, tulee valtion vastata kusannuksista.

Varsin moni kunta esittää, että **jäteverosta ja pääomaverosta osa tulisi tulouttaa kunnille.** Niin ikään **yhteisöveron kuntaosuuden pitämistä nykyisen 32 %:n tasolla** ehdotetaan. Ammattikorkeakoulu esittää ammattikorkeakoulujen TKI-rahoituksen määrän selvää lisäämistä ja rahoituksessa siirtymistä täyteen 100 %:n valtion rahoitukseen nykyisen valtio/kuntajako-osuuden sijaan.

Kuntien normiohjausta tulee purkaa ja saatava väljennyksiä palvelujen mitoituspäätöksiin (esim. hoitolaitosten mitoitukset).

2.6.2 Valtionosuusjärjestelmän kannustavuutta tuottavuuden parantamiseen on lisättävä

Kuntien monien toiveiden kärkeen nousivat seuraavat:

1. Valtionosuusjärjestelmän tulisi olla nykyistä paremmin kustannuksia vastaava.
2. Järjestelmän tuettava tuottavuuden parantamista sekä uusien toimintamuotojen kokeilua ja käyttöönottoa ja kannustettava kuntien väliseen yhteistyöhön.
3. Verotulojen täydennyksen ajoitus on saatava nykyistä nopeammaksi (nykyisin kahden vuoden viive).

2.7 Kuntien menojen kehitys

Sosiaali- ja terveydenhuollon vuotuinen menojen kasvu arvioidaan olevan 3,4 %. Kuntakohtaiset erot arvioissa ovat suuria, enenevässä määrin Pohjois-Savon kuntien sosiaali- ja terveyspalvelut tuotetaan erilaisissa yhteistyörakenteissa joko kuntayhtymissä tai isäntäkuntamallilla sopimus pohjalla. Tärkein tapa vaikuttaa sosiaali- ja terveydenhuollon menojen kehitykseen on kehittää ennalta ehkäisevää terveydenhuoltoa ja muuttamalla palvelurakennetta laitoshoidosta kotona pärjäämisen tukemiseen.

Vahva trendi Pohjois-Savon sosiaali- ja terveydenhuollossa on ikääntyvien palvelussa kehittää ja **vahvistaa perhehoitoa** sekä pitkä- että lyhytkestoisena ja kehittää uusia vaihtoehtoisia **asumispalveluja ja tukea kotona pärjäämistä.**

Perusterveydenhuolto, sosiaalipalvelut ja peruserikoissairaanhoito integroituu yhä voimakkaammin. Kunnat investoivat tai valmistautuvat investoimaan tehostetun palveluasumisen palveluihin, (mm. Varkaudessa valmistui v. 2010 60-paikkainen tehostetun palveluasumisen yksikkö. Ja seuraavan 72-paikkaisen yksikön rakentaminen käynnistyy v. 2011).

2.8 Erikoissairaanhoidon menot kasvavat 4,2 % vuosittain

Erikoissairaanhoidon menot kasvavat sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan sisällä kaikkein nopeimmin. Kunnat kokevat, että vähiten ne voivat vaikuttaa erikoissairaanhoidon palveluihin. Kuitenkin toisaalta todetaan, että erikoissairaanhoidon menoihin voidaan vaikuttaa laadukkailla perusterveydenhuollon palveluilla ja oikealla hoidon porrastuksella.

2.9 Opetustoimen menojen vuotuinen kasvu 2,4 %

Kuntien arvion mukaan opetustoimen toimialan menot kasvavat hitaammin kuin sosiaali- ja terveydenhuollon menot. Syynä tähän on mm., että oppilasmäärät ovat

laskussa, jonka seurauksena kouluverkkoa on rationalisoitu. Niin ikään kunnat katsovat voivansa vaikuttaa opetustoimen menoihin **opetusryhmien kokoa säätelemällä ja yhdistelmäopettajilla. Alakouluja tullaan Pohjois-Savossa edelleen lähivuosina lakkauttamaan.**

2.10 Muiden toimialojen (esim. yleishallinto, tekninen toimi) vuotuinen kasvu 2,2%

Menot kasvavat muilla toimialoilla 1-6 % vuodessa. Teknisellä toimialalla on selvästi nähtävissä, **että ostopalvelut lisääntyvät ja toimintoja yhtiöitetään**(mm. Vieremän kunta on yhtiöittänyt vesi-, jätevesi- ja kaukolämpötoiminnan jo v 2007 alusta). **Tukipalveluissa** (taloushallinto,tietohallinto) kunnat hakevat aktiivisesti **yhteistyökumppaneita**. Useassa kunnassa pohditaan mm. taloushallinnon (kirjanpito, palkanlaskenta) tai tietohallinnon palvelujen uudelleen järjestämistä. Tätä varten on maakunnassa virinnyt tarjontaa mm. Kuhilas, Istek, KPK-ICT Oy, KPK-THH Oy, Savon Kuitu Oy, jätehuollon liikelaitoskuntayhtymät. **Kilpailuttamalla,kuntayhteistyöllä ja uutta tekniikkaa** hyödyntämällä voidaan muissa palveluissa, erityisesti teknisen toimen ja tukipalvelujen toimialoilla saada aikaan kustannussäästöjä.

2.11 Aktiivinen elinkeinopolitiikka ja tonttien tarjonta strategisia vahvuuksia

Arvioitaessa muita toimenpiteitä kunnan talouden tasapainottamiseksi keskeiseksi strategiseksi tekijäksi nousee **aktiivinen elinkeinopolitiikka ja tonttipolitiikka**. Näiden taustalla on toimiva **kaavoitus ja hyvät liikenneyhteydet**. Aktiivinen elinkeinopolitiikka edellyttää myös työllistäviä **investointeja**.

Tämän ohella kunnat peräänkuuluttavat tiukkaa kulukuria ja menojen kasvun jatkuvaa hillintää. Rakenteellisia muutoksia tehdään ja toimintaa tehostetaan eläkepoistumaa hyväksi käyttäen. Mm. Varkauden kaupungilla ja Kaavin kunnalla on talouden tasapainottamisohjelma, joka ulottuu vuoteen 2016 saakka ja lisälmella vuoteen 2014.

2.12 Kunnat investoivat peruspalvelutuotantoon

Kunnat ovat olleet koko 2000-luvun aktiivisia investoijia ja trendi näyttää jatkuvan. Kunnat **investoivat peruspalvelujensa kehittämiseen**. Pohjois-Savon kuntien suurimmat investoinnit koskevat koulujen perusparannuksia, terveyskeskusten peruskorjauksia tai laajennuksia, kunnallisteknisiä investointeja ja ikääntyville suunnattujen palvelujen, kuten palvelutalojen rakentamisia ja peruskorjauksia. Osassa kunnissa ei ole merkittäviä uusinvestointeja ja jotkut kunnat ovat joutuneet karsimaan investointiohjelmaansa talouden tasapainottamis-tarkoituksessa. Kaikki Pohjois-Savon kunnat ovat varautuneet investoimaan valokuitu-rakentamiseen kuntansa alueelle.

Lähes poikkeuksetta **kuntien investoinnit on rahoitettu ottamalla lisää lainaa**. Vain poikkeuksellisesti kunta pystyy osallistumaan investointeihin myös omalla tulorahoituksillaan. Osalla kunnista esim. kouluinvestoinnin edellytys on **valtionosuuden saaminen hankkeeseen**. Osassa kunnissa harkitaan **omaisuuden myyntiä** investointien osarahoittamiseksi.

3. Mitä muita toimenpiteitä pitäisi Pohjois-Savossa kuntasektorilla mielestänne tehdä?

3.1 Kunnilla valmius kuntaliitoksiin, mutta ilman pakkoa

Kunnat ovat selvästi tiedostaneet toimintaympäristön muutokset ja että niihin varautuminen ja peruspalvelujen järjestäminen edellyttää **yhä pidemmälle menevää kuntayhteistyötä**. Voimavarat tulee alueellisesti koota ja samalla pystyä poistamaan päällekkäisiä toimintoja ja keskittämään tukipalveluja.

Muutamassa kunnassa arvioidaan, että **aluekuntamalli** tulee selvittää myös Pohjois-Savossa tai **maakunnan tasoista yhteistyötä on parannettava**.

Kuntaliitokset ovat mahdollisia, mutta ilman pakkoa.

Jäteveron tuottoa tulee siirtää kunnille ja samoin kiinteistöveron alarajoja on nostettava, jotta kunnat voivat toteuttaa kiinteistöverojen tarkistuksia kunnissa.

Elinkeinopolitiikkaa tulee tehostaa ja luottamusta tulee kuntien kesken lisätä paremman yhteistyön aikaansaamiseksi.

Eräiden kuntien mielestä on mahdollista, että koko Kuopion työssäkäyntialueesta muodostetaan yksi kunta tai että koko maakunta muodostaisi yhden kunnan. Vähintään tulee tehdä työtä kolmen seutukunnan (Kuopio, Iisalmi, Varkaus) syntymisen ja kehittymisen eteen.

Maakuntakeskus **Kuopiolta odotetaan kehityksen veturin roolia**. Kuitenkin niin, että **Iisalmen ja Varkauden seutukuntien elinvoimaisuuden säilymistä tuetaan**.

Ammattikorkeakoulu pitää tärkeänä seutukeskusten (Kuopio, Iisalmi, Varkaus) profiilin kirkastamista ja niiden vetovoiman parantamista.

3.2 Kuntien ja kuntayhtymien varautuminen henkilöstön eläköitymiseen vaihtelee

Isoimmissa maakunnan kunnissa (mm. Iisalmi, Kuopio, Varkaus) ja kuntayhtymissä on varauduttu oman henkilöstön eläköitymisiin.

Ylä-Savon Sote-kuntayhtymä on teettänyt eläköitymisistä erillisen selvityksen. Kunnilla on lakisääteinen velvollisuus tehdä osana toimintakertomusta ja tilinpäätöstä henkilöstökertomus. Pohjois-Savossa yksinomaan sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalta siirtyy eläkkeelle v. 2015 mennessä n. 3000 työntekijää. Tällä hetkellä rehtyrinti on vaikeutunut lähinnä eräillä erikoisaloilla, mm. lääkärin virkoja on koko maakunnan alueella kunnissa ja kuntayhtymissä täyttämättä hakijapulan takia. Todennäköistä on, että **rekrytointi muutaman vuoden sisällä tulee vaikeutumaan, mitä kauempana seutukeskuksista työpaikka sijaitsee ja mitä kapeammasta erityisosaamisesta on kysymys**.

Pohjois-Savon liiton kuntataloustyöryhmä on suositellut kunnille, että kunnat kartoittavat systemaattisesti eläkepoistuman lähivuosilta ja varautuvat eläköitymisiin ja korvaaviin rekrytointeihin.

Kuntien vuoden 2011 veroprosentit

Lähde: Kuntaliiton tiedustelu, ennakkotieto

Lihavoiduissa kunnissa kuntaliitos vuoden 2011 alussa.

Jos muun kuin vakituisen asuinrakennuksen veroprosenttia ei ole määrätty, on käytetty yleistä kiinteistöveroprosenttia.

	Asukas- luku	Tuloveroprosentti		Yleinen kiinteistö- vero-%		Vakituinen asuin- rakennus		Muu kuin vakituinen asuinrakennus		
		31.12. 2009	2011	Muutos %-yks.	2011	Muutos %-yks.	2011	Muutos %-yks.	2011	Muutos %-yks.
Iisalmi	22 169	19,50		1,10		0,40		0,80		
Juankoski	5 273	21,00	1,00	0,80		0,65		1,25		
Kaavi	3 429	20,00		1,00	0,20	0,65	0,20	1,20	0,20	
Keitele	2 563	18,50		0,70		0,35		0,90		
Kiuruvesi	9 318	19,75		0,80	0,10	0,55	0,15	1,00	0,20	
Kuopio *)	96 135	19,50		1,00	0,00	0,43	-0,00	0,90	-0,02	
Lapinlahti *)	10 477	18,50	-0,30	0,70	0,03	0,40	0,04	0,80		
Leppävirta	10 633	19,00		0,83		0,33		0,86		
Maaninka	3 870	19,50	0,50	0,80	0,10	0,50	0,10	1,00	0,10	
Nilsia	6 521	20,00		0,95	0,20	0,50		1,10		
Pielavesi	5 147	19,75		0,75	0,05	0,55	0,15	1,00	0,15	
Rautalampi	3 520	20,50		0,80		0,45		0,90		
Rautavaara	1 918	20,00		0,65		0,40		0,90		
Siilinjärvi	20 964	19,50		0,95		0,50		1,00		
Sonkajärvi	4 694	19,75		0,70		0,40		0,85		
Suonenjoki	7 611	19,50		1,00		0,60		0,90		
Tervo	1 744	19,75		0,65		0,38		0,90		
Tuusniemi	2 864	19,75		0,70		0,50		1,10		
Varkaus	22 935	20,00		0,95		0,40		1,00		
Vesanto	2 412	20,00		0,90		0,45		0,95		
Vieremä	3 985	19,75		0,80		0,40		0,80		
Pohjois-Savo	248 182	19,57	0,01	0,95	0,02	0,45	0,01	0,97	0,02	
<i>Koko maa</i>	<i>5 351 427</i>	<i>19,17</i>	<i>0,20</i>	<i>0,87</i>	<i>0,01</i>	<i>0,39</i>	<i>0,01</i>	<i>0,99</i>	<i>0,01</i>	